

Regeringskansliet
Justitiedepartementet**Betänkandet En översyn av regleringen om frihetsberövande påföljder för unga (SOU 2023:44)**

Mot bakgrund av de intressen som Åklagarmyndigheten har att bevaka lämnas följande yttrande.

Sammanfattning

Åklagarmyndigheten instämmer – av de skäl som utredningen för fram – i bedömningen att fängelse bör väljas som påföljd även för unga som döms till frihetsberövande påföljd samt att Kriminalvården är bäst lämpad att svara för verkställigheten. Förslaget om att villkorlig frigivning alltid ska förenas med övervakning tillstyrks. Åklagarmyndigheten avstyrker utredningens förslag om att domstol när den bestämmer påföljd ska få besluta att straffet ska verkställas vid särskilt ungdomshem. I stället förordas att även ungdomar med särskilda behov verkställer påföljden vid anstalt och att Kriminalvården beslutar om hur den verkställigheten ska ske.

Förslaget om att fängelse ska väljas som frihetsberövande påföljd även för barn och unga*Allmänt*

Utredningen har tydligt vägt för- och nackdelar i frågan om fängelse eller sluten ungdomsvård ska väljas som frihetsberövande påföljd för ungdomar (dvs. personer under 18 år). Åklagarmyndigheten instämmer i utredningens bedömning att fängelse ska vara den frihetsberövande påföljden för denna grupp. Detta gäller särskilt då förväntade straffskärpningar kommer leda till att fler ungdomar än idag kommer hinna bli vuxna under den tid de verkställer påföljden. Kriminalvården framstår som bäst lämpad att svara för verkställighet av fängelse. De nya reglernas ikraftträdande behöver läggas vid en tidpunkt som ger Kriminalvården tillräckligt med tid att förbereda sig inför sitt nya uppdrag.

Påföljdens utformning

Åklagarmyndigheten vill särskilt framhålla vikten av att verkställigheten av frihetsberövande påföljder för ungdomar är anpassad till deras ålder och mognad. Detta gäller oavsett om verkställigheten sker på särskilt ungdomshem eller i fängelse. Som utredningen konstaterar innebär det att bl.a. vistelsemiljö, utbildning, behandling och sysselsättning under verkställigheten behöver anpassas. Det är också viktigt att de ungdomar som döms till frihetsberövande påföljder så långt som möjligt, genom vårdinsatser och andra åtgärder, återanpassas till samhället inför avtjänat straff. Förslaget om att villkorlig frigivning alltid ska förenas med övervakning ligger i linje med detta och det förslaget tillstyrks därför.

Förslaget i avsnitt 10.8 *Det kan finnas behov av att i vissa fall särbehandla barn när fängelse verkställs*

Åklagarmyndigheten delar utredningens bedömning att det kan finnas situationer där vissa ungdomar utifrån individuella förhållanden bör verkställa frihetsstraff i särskilda former. Det är också, som tidigare nämnts, angeläget att ungdomar erbjuds insatser bl.a. för att återanpassa dem till samhället. Även om båda dessa omständigheter gör sig särskilt starkt gällande för unga lagöverträdare, så finns det personer över 18 år med liknande problematik där verkställigheten av straffet behöver anpassas. Kriminalvården ska idag upprätta en individuellt anpassad verkställighetsplan som bl.a. ska bidra till att minska skadeverkningarna av frihetsberövandet, och har därmed vana av att anpassa verkställigheten till individens särskilda behov. Detta framstår som en god ordning även för ungdomar som döms till fängelse. Det kan också minska risken för att kretsen som ska få en verkställighet med exempelvis tydligare fokus på vård blir för snäv.

Vidare framstår den bedömning som ska göras enligt förslaget som komplex och främmande för den prövning av påföljdsfrågor som allmän domstol normalt har att göra. Vissa av de omständigheter – och därmed även behoven av särskild anpassning av verkställigheten – framstår dessutom som föränderliga över tid. Det kan härvid påpekas att även ungdomar som har särskilda behov kan komma att bli vuxna under den tid påföljden verkställs. Därtill finns det en risk för att brottmålsprocesserna tyngs om många unga lagöverträdare argumenterar och åberopar bevisning för att de ska verkställa påföljden vid särskilt ungdomshem i stället för i anstalt.

På grund av det anförda bedömer Åklagarmyndigheten att det är lämpligast att verkställigheten ska ske på anstalt, även för ungdomar med särskilda behov,

och att Kriminalvården beslutar om hur den verkställigheten ska ske. Därför avstyrks utredningens förslag om att domstolen i samband med att den bestämmer påföljden får besluta att straffet ska verkställas vid särskilt ungdomshem.

Detta yttrande har beslutats av tillförordnade riksåklagaren Katarina Johansson Welin efter föredragning av kammaråklagaren Tobias Kudrén. Överåklagaren Peter Lundkvist har medverkat i beredningen.

Katarina Johansson Welin

Tobias Kudrén

Kopia till

Kommunikationsavdelningen

Rättschefen

Biblioteket